

TRÜKITÖÖLINE

EESTI TRÜKITÖÖLISTE LIIDU HÄALEKANDJA

NR. 3

MÄRTS 1938

5. AASTAKÄIK

Organisatsioonide kohustused trükiteöstuses

KUIGI näib, et majandusliku aktiviseerimisega pole enam registreeritud palju töötuid, pole meil võimalik ütelda, et töötud üldse puuduksid. Juba organiseeritud trükiteöstuskonnas olemasolevad andmed näitavad, et 1937. aasta jooksul tuli töötute trükiteöstuste abistamiseks anda välja ligi 1500 krooni. Töötute rohkus avaldus eriti ladujate alal. Siinjuures olgu märgitud, et töötaolek pole esinenud mitte ükski ametlikult registreeritud töölise seas, vaid mitmed trükikojad tööpuudusel olid sunnitud töötama vähendatud tööpäevadega nädalas. Ka see on varjatud töötaolek. Seepärast pole võimalik meil kõnelda õpilaste kaadri suurendamise tarvidusest, kuigi mõnele trükiteostuse alal tegelejale on see nõue saanud ratsahobuseks. Isegi viimasel trükiteosturite päeval oli meil võimalus kuulda sellekohast juttu.

*

KRIISI algul iga ettevõtja püüdis võidelda majanduslikkude raskuste vastu palkade allasurumise kaudu. Eelistust leidsid sellised töölised, kellel polnud tahtet nõuda endale kõrgemat tasu. Kuna selliste töölise hulk oli väike, siis püüti kasutada rohkesti õpilaste tööjõudu. Õpilane oli rõõmus, et ta niigi palju teenis, ilma et teda seoks kutseala traditsioonid ja arusaamised töö kohustusest. Nii oli õpilane kujunenud neis ettevõtetes tähtsaks teguriks, kelle abil saneeriti tööstuse raskusi. Vaneimatel töölistel ega peremeestel endil polnud aega ega ka tahtet pakkuda õpilasele paremat väljaõpet. Hea, kui õpilane sai niipalju oskust, et ta eraldas õiget tähte valesst ja laudikut oskas kindlalt käes hoida. Ei siin hoolitud suuremat töökvalliteedist ega maitsesest — töö kiire valmisaamine ja trükk mustaga valgele olid peamised nõuded. Kes nutab nüüd töökvalliteedi madaluse üle? Ikka need-samad ettevõtjad, kes ehisasid oma ettevõtete heaolu sellele süsteemile. Selleasemel, et hakata edasi arendama olemasolevat kaadrit, leiavad nad uue retsepti — uute õpilaste väljaõpetamise näol. Meie seisukoht on siin vastupidine — tuleb hoolt kanda olemasoleva kaadri oskuse tehnilise kõrguse

tõstmise eest. Olemasolevatele õpilastele tuleb lähemale tuua sellekohane kirjandus, korraldada kursusi trükitehniliste küsimuste üle, võimaldada praktilist tööd. Pole viga, kui sellest võtavad osa ka juba enne väljaõppinud töölised. Tehniline edu on toonud uusi meetodeid, uusi võtteid ja arusaamisi stiilist ja maitsesest. Nii võime meie oma tööskust edasi viia, jättes kõrvale virisemise järeltuleva põlve nõrkusest ja tööoskamatusesest. Selleks on meil materjali trükikodades küllalt, et kasvatada oma kutsealale kvaliteetjõude.

*

TÖÖANDJAD peavad siin jõudma arusaamisele, et eelistades noort tööjõudu peavad nad hoolt kandma ka selle tööjõu eest. Madala tasuga võib siin minna märgist mööda ja kõik seatud sihid kutseala tehnilise külje tõstmiseks võivad osutuda nulliks. Ei ole kellelgi õigust nõuda kohustust, kui sellesama inimese vastu ei täideta omapoolset kohustust. Meie ülesanne on siin noortele kolleegidele selgitada nende õigust kõrgemale tasule, tutvustada neid trükiteostuse traditsioonidega ning luua noorele pilt trükiteostuse väärtusest. Sellega loome meie distsipliinitunde meie trükiteostuskonnas. Distsiplineeritud trükiteostuskond suudab ja võib anda rohkem kui vastutustundeta töölised. Kõigil on omad distsipliinid — töösturitel, tööjuhtidel kui ka trükiteostulistel. Distsipliinide alusel on võimalik kujundada üktestes arusaamisel töötavat polügraafiatööstust, ja selle tööstuse edust olenevad kõikide polügraafiatööstuse alal tegelejate hüved.

NUMBRI SISUS:

Organisatsioonide kohustused trükiteostuses / Tsunftide tekkimise ajaloost / Ametiühingu kultuuritöö alused / Korteriprobleemist Tartu Trükiteostuste Ühingu / Ilus on reisida kodus voodis... / Meie organisatsioonidest / Teised ametiühingud / Äremärkused / Välismaine ringvaade / Kirjut maailmast

Tsunftide tekkimise ajaloo

TÄNAPÄEVA moodsatel apostlitel on kujuneud uus loosung: tagasi peremehe ja sulase heanäberlikule vahekorrale. Kadugu igasugune vaen ja klassidevaheline võitlus.

Marksism, tuues kaasa klassivõitluse ideoloogia, olevat rikkunud peremeeste ja sulaste vahekorra, mitte aga vastupidi — nii tahavad uskuda tänapäeva uued prohvetid. Seepärast arvatakse: kõrvaldades klassidevaheline võitlus saavutatakse ka vana, hea aeg. Eeskujud ning kogemusi sellel alal on vähe — seepärast: tagasi ajalukku. Iganenud vormid võetakse aluseks ja sel alusel hakatakse rajama tänapäeva ühiskonda.

Et luua lähenemise õhkkonda ja võita sulaste meeleolusid, selleks tõstetakse töö ausse. Nagu töö poleks seni olnud aus! Pole vaja töötada vaid kasu pärast, vaid töö kui jumala anni pärast. Töötægija, sina oled tähtis kuju. Tõstame sinu töö, kui kogu hüvangu allika, esile ja loome su ümber aruastuse ning sära. Nii on kuulutatud töö ausse Saksamaal, nii on kuulutatud töö ausse Itaalias ja paljudes muudes riikides. Töö on niivõrd ausse tõstetud, et elav inimene, tööline, on sellesse ausärasse päris uppunud ja unustatud. Pole kellelgi muret, kui palju ta teenib ja kas ta sellega välja tuleb. Kas temal on sõna ütelda ka oma ala — töö — kohta jne. Peaasi, kui kõlab uus sõna: töö...

Ütlesime, et selleks übersunniks tungitakse ajalukku ning otsitakse sealt eeskujusid. Selleks pakkusid võimalusi tsunftid, kus sulased ja peremehed olid koos ega jagunenud eriorganisatsioonidesse, olles ühendatud kõikihaarava töö kaudu.

Tsunftid on asutatud keskajal käsitöölise organisatsioonidena, olles ka varasema uue aja algul tugevajulisteks käsitöölise-tööandjate koondisteks. Nende põhiolemus, vated, tegevusväli ja vormid muutusid koos ajalooliste ja ühiskondlike vormide muutustega. Nad olid algul kindluste kaitseorganisatsioonid, hiljem muutusid kiriklikeks venastusteks ja edaspidi spetsiaalkutse meistrite organisatsiooniks.

Käsitöö levikuga arenesid vastavil mail, nagu Saksa- ja Prantsusmaal, esimesed tsunftid. Sealt levisid nad üle Euroopa. Käsitöölise koondisi tunneme juba rooma ajast nn. kolleegiumide nime all. (Kolleegium tähendab vähemalt kolme inimese ühinemist teatava sihi saavutamiseks. Käesoleval juhul teatava kutseala juure kuulumine.)

Peale Rooma riigi langemist ja rahvaste rändu, mis kestis hulk aastasadu, saabus teatud paigalejäämine alles 10. sajandil. Inimesed hakkasid ehitama linnu, harjama põldu ja asutasid kodumaad.

Selle aja majanduse kohta olu öeldud, et see oli puht koduline. Kõik, mis vajati, tehti kohapeal — parajasti valitsejakohal olev isik korraldas sellekohase kodumajanduse. Majanduse elavnemisega ja läbikäimise suurenemisega üksikute kodumajanduse üksuste vahel tekkis paratamatu vajadus tööjaotuse järele. Nii kujunesid esimesed algmed erikutsetöö tegemiseks — sepad, majade ehitajad jne. Need olid esimesed pioneerid käsitööstuse tekkimise alal.

Teatavad majanduslikud üksused omasid suuremat külgetõmbejõudu kui teised. Inimeste huvi koondus vastavatesse soodsatesse kohtadesse, kus hakati teostama vahetuskaubandust. Need kohad kasvasid kiiresti uute pealetulevate inimeste tõttu. Maa-ala suurenes, tekkis vajadus selle kindlustamiseks ja kaitseks — nii hakkasid tekkima esimesed linnad. Linnad pakkusid omakorda kindlalt kaitset uustulnukatele ja käsitöölised — erikute pidajad — hakkasid tulema linna varju. Tollal valitses puudus vastavatest kutsetöölised, ja seepärast nähti heameelega käsitöölise juurevoolamist ning linna tõusu. Selline arenemine kestis aastasadu.

Kuna linna kaitse vajab jõudusid organiseeritud kujul, siis oli loomulik, et käsitöölised liitusid omavahel korporatsiooni, täites seega linna kaitse ülesandeid.

Linna käsitöölised, moodustades organisatsiooni, valisid etteotsa vastava juhi. Need olid esimesed tsunftid. Neil oli loodud omad traditsioonid ning kokukorrad, millele kõik alistusid. Ajalooline ülesanne seisis seega tsunftide juures selles, et nemad võisid kaitsta ka oma huviseid kõrvuti rüütlite, munkade ja aadlikeude sellekohaste organisatsioonidega.

Tänapäeva ühiskondlikud huvid on sootuks teised. Suurkapitalism on muutnud ühiskondlikud vahekorrad. Tänapäeval võideldakse suurkapitali vastu teiste abinõudega ja mitte lahtisel väljal, nagu seda tegid oma vaenlastega tsunftid — piikide, mõõkadega ja tõrvapadadega. Need riistapuud on viidud muuseumi, nagu on viidud muuseumi ka nende omanikud. Seepärast tuleb vaid imestada neid tarku, kes toovad keskaegsed tsunftid välja, asetades need tänapäeva moodsale kapitalismile vastu, ja püüavad inimesi uskuma panna selliste tsunftide võitlusvõimelisust.

Tuleb loota, et sellega häbistavad end sellised apostlid ja nende väärõpetus kaob niisama kiirelt, nagu nad ise tekkisid.

Ametiühingu kultuuritöö alused

ORGANISEERUMINE AMETIÜHINGUTESSE

Töölised organiseeruvad ametiühingutesse lootusega, et organisatsiooni kaudu võivad nad saavutada paremaid töö- ja palgatingimusi. Organisatsiooni vajadus on tingitud ettevõtjate püüdest hoida kehtivaid töö- ja palgatingimusi madalal tasemel, või neid koguni halvendada. See tõukab töölisi liituma oma kutsealal. Organisatsiooni olemasolu võimaldab töölisele rahuldada ka isetegevuse taht, püüda töötada kaasa kollektiivis.

LIITUVATE TÖÖLISTE TEADVUS

Organisatsioon tekib siis, kui selle asutajad on teadlikud organisatsiooni vajadusest. Liitunud tööliskonda võib jagada kahte ossa. Esimene osa on teadlik oma ülesandest ja sihist, teise osa moodustavad vaid selgitustöö, tutvuse ja isikliku mõjutuse kaudu organisatsiooni kaasatõmmatud isikud. Mõlemis osas on nii aktiivseid kui passivseid tegelasi. On harilik nähe, et teine osa moodustab ametiühingu liikmeskonna enamuse, kuid see enamus ühtub esimese — teadliku osa — seisukohtadega, kes moodustab ühingu kandva kaadri. On olnud juhuiseid, kus ebateadlik osa on mitmesugusel põhjusel surunud kaadri tagaplaanile, asudes ise ametiühingu juhtimisele. Sel korral on paratamata ametiühingu ebakindlus, mis võib lõppeda isegi tema lagunemisega. Seepärast tuleb iga ametiühingut ja tema tulevikku vaadata kaadri seisukohast. Alles siis on ta teo- ja otsusevõimeline.

KULTUURITÖÖ ÜLESANNE

Lähtudes sellest näeme, et palga- ja töötingimuste parandamise võitlusel on tähtis ametiühingu kindlus. Siin on vajalik teatud kultuuriline protsess ühingu liikmeskonnas. See kultuuritöö erineb harilikult-mõistetavast kultuuritööst, mis sihib üld-elementaarsete oskuste tõstmisele. Meie kultuuritöö all tuleb mõista töөлiskultuuritööd — töö, mis annab elementaar-teadmised rakendatuna tööliskumise seisukohtade raamidesse.

Selle kultuuritöö kaudu saavutatakse tähtsad ülesanded:

1) Ametiühingu teadliku kaadri suurendamine ebateadlikkude arvel, ühtlasi aktiveerides ka teadlikku liikmeskonda.

2) Ebateadliku liikmeskonna sidumine ühingu tegevusaladesse ja seega organisatsiooni külge. Peab suurenema veene, et väljaspool ametiühingut ei ole mingit edu.

3) Tõstetakse ühingu liikmeskonna keskmist teadlikkuse ja aktiivsuse taset, võimaldades ka vaimsete ja sisetunde rahuldamist.

ABINÕUD KULTUURITÖÖ TEOSTAMISEKS

100-protsendiline kultuuritöö ametiühingus jääb ideaaliks, kuna ametiühingu tugevuse suurenemisel pole piire. Tema ülesanded laienevad ametiühingu majandusliku ja sotsiaalpoliitilise tähtsuse tõusmisel, liikmeskonna suurenemisel jne. Seepärast peab asetama kultuuritöö antud olukorra raamidesse ja siin võiks loetleda järgmisi põhilisi üritusi, millised on võimalikud — ühes ametiühingus enam, teises vähem. Need üritused moodustavad abinõude kompleksi ametiühingu sihtide saavutamiseks.

a) Solidaaruse süvendamine sünnib liikmete üldkoosolekutel, erialalistel pidulikel kokkulekutel nagu peod, koosviibimised, aktused, juubelid jne.

b) Spetsiaalhuvide rahuldamist on võimalik teostada lugemislaudade ja raamatukogude kaudu lugemishimulistele, mitmesugused ringid, mängu-, spordi-, nais-, õpilaste- (noorte-), laulu- ja musikaringid võimaldavad anda liikmetele kitsapiirilisemat tegevust.

c) Vaimse taseme tõstmine ja proovimine sünnib loengute, kursuste, spetsiaal- ja akuutse-teemaliste kõnekoosolekute kaudu, kus peab olema tingimata läbirääkimise-võimalus.

d) Juhtkonna ettevalmistus sünnib vajalikkude organite loomise näol. Nendeks võivad olla usaldusmeeste nõukogud, ringjuhtide nõukogud (kultuuritoimkond), tihed kontakt juhatare ja allorganite kui ka üksikliikmete vahel (osavõtt ringide tegevusest, alaline valve ruumides, eritunnid asjaajamistel jne.), ülesannete jagamine kuni sõnavõitudeni ajakirjanduses. Sellega kaasas peab tähele pandama enamarenenud üksikliikmeid ja neile olema abiks tõusuks organisatsioonilise elu funktsioonides.

KOKKUVÕTTES

Abinõusid on palju. Nende rakendamine nõuab vajaliku ettevalmistusega inimesi. Neid peaks jatkuma juba iga ühingu kaadris. Kui pole selliseid inimesi, siis tuleb oodata — vastasel korral võib ebaõnnestumine tuua vaid pettumust ja lagunemist. On sageli puudus vajalikkudest summadest kultuuritöö arendamiseks. Siin peab olema abiks ühingu kassa, kuid ulatuses, mis ei pane hädaohtu ühingu muid ülesandeid. Ka mõned ametiühingud on veel nõrgad omal-jõul teostama üritusi ja vajadus selleks on siiski olemas, siis võib neid üritusi teostada mitme ametiühingu poolt kokku.

Korteriprobleemist Tartu Trükitöölise Ühingu

Allpool avaldame mõttevahetuse korras Tartu kolleegi kirja, ilma et toimetus täielikult jagaks esitatud väiteid.

13. märtsil peeti Tartu Trükitöölise Ühingu korralist aasta-peakoosolekut. Arutusel oli ka ühingu suurema korteri võtmise küsimus, mis teravalt üles kerkis mõnede liikmete kategoorilisel nõudmisel. Peakoosolek otsustas küsimuse jaatavas mõttes: 39 häälega 14 vastu, kes soovisid korteriolude parandamist Tartu Töölisühingute Keskliidu kaudu, otsustati võtta omaette korter.

Omaette korteris loodetakse ühingu seesmist elu hoogsamaks muuta, eriti selleläbi, et avarates ruumides on võimalik mitmesugustel huviringidel hakata tegutsema. Seega loodetakse liikmeskonda ka erihuvide kaudu rohkem ühinguga siduda. Samuti loodetakse paremast korterist ja huviringide hoogsast tegevusest kasu liikmete juurkasvule.

See äge nõue oma korteri järele ei oleks nagu loomulik, eriti kui arvesse võtta, et korterikulud Töölisühingute Keskliidu juurest ära kolides tõusevad 100 kroonilt 1000 kroonile aastas (Keskliidu liikmemaks on umbes 40 krooni, mis läinud aasta korterikulude arvelt, 142 krooni, maha tuleb arvata). See tähendab, et korterikulud tõusevad kümnekordseks. Kindlasti on see summa esimestel aastatel veelgi suurem, sest tuleb muretseda ka korteri sisustus. Teiste sõnadega — ühing peab kulutama üle poole ühingu jäävatest sisetulekutest korterile.

Koosolekul väideti, et uute ruumide võtmine toob ühingu ellu seevõrra rohkem aktiivsust ja niipalju uusi liikmeid, et see kaotuse tasub.

Minu seisukohast vaadates ametiühingu üheks tegevuse tingimuseks on tugev kassa. Teiseks ametiühingu tegevuse tingimuseks on tihe ja oma ühistest kutsehuvidest arusaav ja teadlik liikmeskond.

Kas soodustab aga huviringide tegevus ja huviringide kaudu uute liikmete värbamine ametiühingu liikmete hulgas arusaamist oma ühistest kutsehuvidest, seega ametiühingu tegevust?

Selle peale võib vastata „ja“ ning „ei“. Selle järgi, kuidas huviringe asutatakse, kuidas neid juhitakse ja kuidas nendes tegevus areneb.

Kui huviringi moodustavad ametiühinglased, kes tunnustavad oma ühiseid kutsehuvisid, kuid sealjuures on ühiste väimsete, kunstiliste või sportlike huvidega, ja tahavad ühingu juures seda huvi harrastada, siis see tugevdab ametiühingut, sest see liidab omavahel juba enne liitunud liikmed

veel tihedamini. Kuigi mõnel põhjusel mõni huviosaline peaks ringist pettuma, jääb ta teistega liidetuks ometi ühiste tunnustatud kutsehuvide kaudu.

Kaheldavaks muutub küsimus siis, kui huviringist osa võtavad liikmed, kelle arusaamine ühistest kutsehuvidest nõrk on (nagu ta seda paraku paljude juures on!) või, mis veel halvem, kui huviringidesse värvatakse uusi liikmeid selle sihiga, et neid ringi tegevuse kaudu ühingu võita.

Kui huviringide kaudu tahetakse uusi liikmeid juure tõmmata, siis peab asja juure asuma väga ettevaatlikult ja targalt. Huviringide juhtimine ja tegevuse elus hoidmine huviringis ei olegi nii kerge, nagu ta alguses paistab, et muud kui ava ring — ja asi liigub. Kui küsida, kas meie olemasolevad või ka kavatsesetavad huviringid suudavad oma tuumakuselt võistelda olemasolevate samasihiliste seltsidega, siis Tartu oludes peaksime küll ütleva, et ei suuda. Sest meie huviringid võivad endale tegevliikmeid saada ainult trükitöölise hulgast, kellede arv on piiratud. Kuigi oletada, et ühingu avarate ruumide tõttu hakkab senisest rohkem liikmeid ühingus käima ja huviringidest osa võtma, võib siiski arvata, et need ringid oma tegevuses paremal juhul muutuvad võrdseks teistele ajaviite- ja kultuuri- või spordiseltsidele, nagu neid palju on ja nagu neist kahjuks paljud heade juhtivate jõudude puudusel ja majanduslikkude raskuste tõttu kiratsevad.

Peab ka mees pidama, et esimene mulje on tihti mõduandev. Kui kergesti ei või nüüd juhtuda, et inimene, kes on huviringi kaudu ühinguusse toodud, niisuguse arusaamise võib omandada, et huviringide tegevuses ongi ühingu peamine tegevus. Kui see liige mõne huviringi tegevusest nigela mulje saab või hilisemas tegevuses mõnest intriigist puudutatud on (mis eriti näitetrupis ja laulukooris kerged esile kerkima on), siis lahkub ta ühingust pettunult ja teinekord teda organiseerida on raskem. Kes teistes seltsides on tegutsenud, need teavad, et seal liikmete koosseis on väga muutlik. Igal aastal jääb osa liikmeid eemale ja tuleb ka palju uusi juure. Põhjused liikmete eemalejäämiseks on mitmesugused — esimeseks põhjuseks on, et tegevus vähe huvi pakub, teiseks tulevad juba omavahelised tülid ja intriigid jne. Kuid kes juba kord eemale jäänud on, see naljalt enam teinekord tagasi ei tule. Teistele seltsidele ei tähenda see liikmeskonna muutuv koosseis suurt midagi, sest nendel on suur tagamaa — terve Tartu linn oma ligi 60.000 elanikuga, kust alati uusi juuretuli jäid leidub. Meil seda tagamaad ei

ole, kuna põhjused pettumuste tekkimiseks on isegi suuremad. Sellepärast ongi meil kardetav oma liikmeskonnas, eriti noortes, anda põhjust mulje ja arusaamise tekkimiseks, et tegutsemine ühingu ringides on tähtis.

Ringide tegutsemist ei tohi kunagi esile tõsta! Vastasel korral võib luua järeltule, et kui ühing ei „tegutse“, tähendab kui mõni huviring oma tegevuse lõpetab või kui ühingu ruumid ei võimalda nendel ringidel lahedasti tegutseda, siis ühing ei vasta oma ülesandele, makstud liikmemaks on maha visatud raha ja selle maksmisest tuleb loobuda.

See järeltule loomine ei ole paljas oletus, vaid tegelikult on asi juba niikaugule läinud ja säärase-sisulisi mõtteavaldusi on palju kuulda olnud, eriti viimase peakoosoleku eel. Kas ei tõenda seda oletust see, et nõutakse uute ruumide võtmist ähvardusega ühingust lahkuda (mis aastas umbes 900 krooni lisakulu võib tuua). Kas ei tõenda seda oletust ka see mõtteväljendus, mida peakoosolekul mitu korda võis kuulda, et misjaoks siis maksu maksta, kui ei ole korralikke ruume, kus koos võiks käia ja oma erihuvidele vastavalt tegutseda? Kas ei ole see selle tagajärg, et on liigselt esile tõstetud ühingu välist tegevust ja on peaaegu täiesti tagaplaanile jäetud ühingu põhikirjas tähendatud peasiht — „ühendada... töölisi oma poliitilise ja majandusliku olukorra parandamiseks“? Kas need, kes ütlevad, et liikmemaksu maksmisest midagi kasu ei ole, tõesti aru ei saa, et juba üksi töötutele abianndmisega (mis võiks ka tublisti suurem olla!) ära hoiame pealetungi palkade alandamiseks, seega liikmemaksu mitmekordselt tagasi saame! Kõnelemata palkade tõstmisest, mille esitamine ja läbiviimine ei ole mõeldav ilma organisatsioonita! Kõnelemata ka veel sellest, et ka endale hädakorral abiraha on kindlustatud!

Kui huviringide kaudu tahetakse liikmeid juure tuua, siis peab liikmel huviringist mulje jääma, et see ring tõesti tema huvisid suudab rahuldada. Teiseks peab temal selge olema, et mitte ühingu huviring ei ole peamise tähtsusega, vaid peatähtsusega ja suuremaks kasuks temale ja teistele on olla organiseeritud tööline ja organiseerimise tarvidust tunnustada.

Meile on tähtis, et iga liige, kes ühingusse tuleb, sinna ka jääb. Väliste tegevuse kaudu võime ju ajutiseks oma liikmete arvu suureks ajada, kuid sellest on vähe kasu — kui tuleb tüdimus, kaovad tegevliikmed jälle. Põhikirja sihtidele vastavaks organiseerimistööks ei ole meil tarvis kallist korterit, mille eest peame maksma poole oma sissetulekust. Pidage meeles — suurima võidu saavatasid Tartu organiseeritud trükitöölised siis, millal organisatsioonil korterit üldse ei olnud ja millal ei

tegutsenud ühtki huviringi! Ma ei ütle, et tookordne olukord loomulik oli. Tookord oli teine aeg ja siis ei tohtinudki kutseühingut tema praeguse mõiste järgi olla. See on ainult näide selle kohta, et ühing võib olla tugev ilma väliste tegevuset. Tugev selles mõttes, milleks ta on asutatud — eeskätt meie majandusliku olukorra parandamiseks. Seda enam peaks ta nüüd suutma, mil selgitustöö kutseühingu sihtide kohta lubatud on ja ilma takistuset võib sündida. Ei tohiks ometi keegi hõbedana olla trükitööline...

Loomulik, et nüüd ka ühingus kultuuritööd võib teha ja tuleb teha. Kuid see ei tohi mitte 1000-kroonist juuremaksu aastas nõuda ja see ei tohi mitte sel moel sündida, et see liikmete arusaamisele ühingu sihtidest kahjustavalt võib mõjuda. Seda võib teha väga hästi ka odavamate ruumide ja ilma tegevuse kunstlikult suureks ja laiaks paisutamiseta, mis peagi tüdimust võib tuua ja ühes seega ühingust eemalejäämist. Selle eest peame hoiduma!

Leidku juhatus abinõu, kuidas koosoleku otsust pehmendada.

Meie siht olgu — ühing seesmiselt tugevaks!

A.

Hullumeelsuse arvud

„Jeunes Equipe de France“ toob mõningad arvud meie „jumalast õnnistatud“ maailmast:

Vähem kui kahe aasta jooksul hävitati põletamise või uputamise teel 886.000 vagunit vilja ja 144.000 vagunit riisi. Põhja-Ameerika Ühendriikides hävitati 6.000.000 siga, 600.000 lehma ja 20.000.000 looma liha. Hollandis hävitati 200.000 piimalehma, Brasiilias 32.000.000 kotti kohvi, Kuubas 3.000.000 tonni suhkrupilliroogu. Hävitamine sündis selleks, et nimetatud toiduained ei pääseks müügile turule ja rikuks kaubahindu.

Ometi selline hävitamine sündis ajal, mil 30.000.000 töötut pidi kõhtu pingutama.

Teadus ja tehnika hoolitsevad selle eest, et inimeste tööaeva lühendada. Paraku maailm äriksu tõttu sellest ei hooli, vaid töö kergendamise asemel jätab inimesed lihtsalt töota. Olgu näiteks tehnika saavutused elektripirnide tööstuses. Owens-masinad saavad oma tööd teha 9 töölisega endise 90 asemel. Gerning-masinad tootlevad ühe tööliste abil 8-tunnilise tööpäeva jooksul 540.000 pirni, kuna enne sai üks tööline toodelda sellisama aja jooksul vaid 100 pirni.

Nagu näeme, tehnika ja teadus on kaugelt ette läinud tänapäeva majanduslikust süsteemist ega pole leidnud kooskõlastamist inimkonna huvidega. Hädasti oleks vaja siin ratsionaalsemat majandussüsteemi, kus ärihuvid kaoksik!

„Ilus on reisida kodus voodis...“

VANDERSELLITAMINE on juba vana komme, ja heameelega teeb seda vist igaüks meie seast. Nende ridade kirjutaja kuulub ka selliste vanade kommete harrastajate hulka. Hea võimalus teha suusaretke avanes riigivolikogu valimiste puhul 72. valimisringkonnas, millesse kuuluvad Järve, Mäetaguse, Jõhvi, Illuka, Tudulinna ja Iisaku vallad. Kolleegid huvitavad vahest mõned muljed maalt, mida meiesugune alati ei näe, ja seepärast püüan anda edasi üht-teist oma matkalt.

*

KUIGI Tallinnast alates kuni Tapani pole lumerasugi, hoian siiski suusad määrdeall — minu reisisihi lõpul pidavat lund olema mehe-moodi. Nii ka osutub — ronides Tudu jaamas maha näen vaid lumemerd. Parajasti tuiskab. Kui hakkam lähemalt vaatlema jalgealust, siis tuleb pettumus — lund on küllalt, aga lumi pealt sulades on moodustunud külماغа koorukese, tuiskav lumi sillerdab sellel kui peeglil, ja jalga kinnitatud suusad teevad lõbust joobnud inimese kõnnaku. Päris piinlik hakkas kui möödudajad vahtlesid, mis sest suusatamisest välja tuleb.

*

IGAL asjal on oma lõpp ja seega ka suuskade vugurdamisel. Viimaks nad võtsid vedu edasisuunas, tuul aitas ka parajasti vastu suruda, kuid kiirusega 3 kilomeetrit tunnis võis jalakäijale järele jõuda. Tudu ümbruses on vaid lagendikke ja metsi — ilu õige vähe. Mets vaevaline ja parem ära vaata — meie Tallinna all palju kenam. Ja mis mets saabki seal kasvada — metsa taga algab juba hiiglasuur Muraka soo, oma 30 kilomeetrit läbimõõdus. Aga siiski tehakse metsaga head äri. Nii kinnitas keegi, et tema olevat ostnud kohapeal metsa, lasknud selle maha müüa juudile ja pannud nelja kuuga 4000 krooni puhast tasku. See kõik sündis vaid igavuse tõttu. Teisel jälle jutustas mees, et keegi tallinlane olevat ostnud hea metsa ühelt talunikult, ladudes lauale 2.000.000 senti. Poole tunni pärast tulnud juut, ja seesama tallinlane müünud alles sooja ostu 3.000.000 senti eest. Sellised on Tudu kandi jutud — ajavad üsna kuumaks: nii talunikust, kes pistab kohe 2.000.000 tasku, kui ka tallinlasest, kes poole tunniga teeb 1.000.000.

*

KÜLA keskuseks on sealpool kandis pood. Kõik haritud jõud kogunevad poodi, kus siis räägitakse vajalikud asjad ning tehakse ka ostud. Et poel on veel viinamüügi luba, siis tehakse korraga ka napsi. Õlu on vaid väljavõtmiseks, ja mul tuli seda juua nii, et rüüpasin õues, kuid hammustasin võileiba peale poes. Iga uustulnukat vaadeldakse alt-

kulmu ega julgeta kohe küsida. Vist on ninakaid vastuseid külluses maista saadud. Ega mul oodata polnud palju, jagasin aga oma õpetusi ning lõin tutvust. Sai nii mõndagi meest õpitud tundma ta talust.

LÄKSINGI ühte sellisesse talu Onurme külas. Peab kohe ütleva — sellele mehele pole mõjunud kõrged või- ja piima- ning sealihahinnad. Ta peab ise neid ostma. Väike asuniku koht — kodus naine väikese lapsega, teine ka pea sündimas — nii määris talunik lapsele leivale „Bona“ kunstvõid. Puhast tuba, kuid väene — nii oli esimene mulje talust. Arusaadavalt pole kõik talud nii. Sellesama talu kõrval asub suur põlistalu — seal on juba teine lugu. Aga söögi poolest on asjad siiski lihtsad. Ei maainimene vist söö võid ja piima. Ka võõrale ei müüda raha eestki. Olin Rava küla lähedal parajasti lõunale sattunud. Suur talu. Neli inimest sees. Söövad. Tahtsin minagi süüa. — Ei tea midagi anda, pole tehtud. — Midagi ikka saab. — Ega pole millestki teha — mune ja võid pole. — Andke seda, mis ise sööte! — Vaatasid küsivalt üksteise otsa. Lõuna koosnes: tükk puhast searasva ja kõrt leivakõrval. Hind: kakskümmendviis senti.

*

HULL lugu on ka öömajasamisega. Talunikud on umbusklikud võõraste suhtes. Igaüks ütleb küll: öömaja saate ikka — aga saadab ise teise juure. Niisiis käid ühe või teise juures, kuni siis süda saab täis. Ega, tõtt ütelda, pole öömajalistega lihtne: puudub vajalik voodikoht ja pesu, halba aset kehv pakkuda ja seepärast püütakse sinust lahti saada. Vahest jälle näkkab parema kohaga, nii kuid juhtub. Igal juhul pole vajalik öömaja-puudust karta. Annan siin mõningaid juhendeid:

I öö. Magate kuumaksõetud ahjul prussakate ja lutikate kõrval, kõrvaltoas kopsib mees metsavedudel purukslänud rege kuni hommiku avvalgeni. Hind 1 kroon.

II öö. Poeproua lahkkel vastutulekul magate võõrastetoas. Mugav voodi, soe vaip, hea õhtu- ja hommikusöök. Hind 3 krooni.

III öö. Küla koolmeister. Kahele toolile asetatud raam ja kott. Koolimajas suur külapidu — lärmi, riidu ja raskeid tantsusamme bajarani meeldivate helide saatel. Toas käivad naistegelased end järjest vabandades puuderdamas.

IV öö. Teemajapidaja suures saalis, mida harva kõetakse. Lamamine kitsal sohval on hea, kuid jätab jalavarbad külma kätte. Sobiv küla-seltskond korraldab mu auks „tafelkränzcheni“ võileibade ja teega.

Meie organisatsioonidest

Tööturu ülevaade Tallinnas

TRÜKITÖÖSTUSE käitiste usaldusmeeste koosolekul märtsis anti ülevaade tööoludest Tallinnas, mis peaks huvi pakkuma ka provintsis asuvatele kolleegidele. Toome aru annud käitiste nimestiku:

„Päevaleht“. Käitises kavatseti alustada kampaaniat käitisvanema valimiseks. Sel korral saadi kokku vastavale lehele üle 100 allkirja. Vahepeal hakkasid kuuldusele levima, nagu kavatseks käitise juhatus võtta töölislalt mõningad soodustused. See lõi tagasi meeolelu ja käitisvanema valimise küsimus jäi soiku. Käitises liiguvad kuuldused, et 1. aprillist tahetakse sisse seada öötöö, kuna ajalehed hakkavad ilmuma hommikuti. Kiirpressis on tööd keskmiselt, ladumisosakonnas rohkem. Tsinkograafias tööd keskmiselt.

Riigi Trükikoda. Tööd keskmiselt. Need, kes võetakse tööle, vallandatakse kohe pärast töö lõppemist. Märtsi lõpul teostuvad uued käitisvanema valimised.

Estotrükk. Tööd on keskmiselt ja võeti juure kaks ladujat, neist üks ajutiselt.

Libris. Tööd keskmiselt. Oli vallandamisi kui ka uute juurevõtmisi.

Kiirtrükk. Tööd üsna rohkem. Valimised andsid palju tööd, nii et sel ajal suurendati koosseisu.

Ühiselu. Tööd keskmiselt. Pole teostatud üldist palgatõstmist, vaid ainult üksikutele. Trükikoda võttis juure kaks õpipoissi.

Ühistrükikoda. Tööd on palju. Võeti juure veel üks laduja.

Roosileht. Tööd keskmiselt. On olnud tööliste vahetamisi. Ametit õppima võeti üks õpipoiss.

Vaba Maa. Tööd on keskmiselt. Palgati juure paar töölisi — trükkiija ja masinaladuja. Kolmele töölisele anti juure üks kroon nädalas, viies palk 18 kroonile nädalas.

Ehrenpreis. Tööd on keskmiselt. Hiljuti lahkus üks laduja, minnes sõjaväkke.

Linholm. Litograafia alal tööd keskmiselt.

Kodres. Tööd kaunis palju. Käitetööstuse töölised kavatsevad esineda palga juurenõudmisega. Ametisse võeti üks õpilane.

Teiste trükikodade kohta andmeid ei esitatud.

Usaldusmeeste koosolekul puudutati ühingu juhatuse rekonstrueerimise küsimust. Nii arvati, et juhatus tuleks suurendada 9-liikmeliseks. Niisamuti peetakse soovitavaks, et igal juhatusliikmel oleks täita vaid üks ametkoht. Ei olda rahul ka sellega, et juhatusse kuulub hulk ühe ja sellesama trükikoja töölisi.

Pooldati ka seda, et juhatus seaks sisse graafilised tabelid, mille alusel oleks võimalik liikmete korralik liikmemaksu tasumine. Eriti tähtis on see peakoosolekute puhul, kus peakoosolekule ei peaks pääsema need, kellel liikmemaks korralt maksetud. Keegi endine liige tahab peakoosolekul esineda palvega, et tema võlgujäänud liikmemaks vähendataks ja temale antakse tagasi vanad õigused. Usaldusmehed seda ei poolda.

Ühe usaldusmehe poolt tõsteti üles küsimus, kas mitte usaldusmehele võimaldada soodustust liikmemaksu kategooria suurendamise näol 1 astme võrra. Sellega leitakse kergemini usaldusmehi. Enamus on siiski sellele kavale vastu. Selgitust küsiti ka karbitöölise organisatsioonide kohta.

Kiitus trükitöölise meeskoorile

„Päevalehes“ nr. 52/1938 kirjutab keegi tööliskultuurist, näidates töölisorganisatsioonide kultuuritöö edule:

„Nüüd on tööliskultuur kõvasti kasvanud. Töölisorganisatsioonid aitavad selleks innukalt kaasa. Näeme esinemas suuri orkestreid ja laulukoori. Tallinna trükitöölise meeskoor näiteks. Milline distsiplineeritud esinemine ja koolitatud hääled. Vaata ja kuula naudinguga.“

Liikmete juurevool

Juhatus on 1. jaanuarist a. 1938 võtnud vastu uusi liikmeid järgmiselt: 12. jaanuaril — 3, 26. jaanuaril — 23, 9. veebruaril — 15, 23. veebruaril — 29. Seega kahe kuu jooksul 70 uut liiget.

Ühingu auliikmele

A. Serbenile otsustati ühingu kulul saata ajakirjad „Trükitöölise“ ja „Trükitehnika“. Ühtlasi juhatus otsustas A. Serbenile anda tasuta rinnamärgi.

Tallinna ühingu majandusest

MEIL on võimalus pilku heita ühingu 1937. aasta kaasaruandele, millest peaks selguma üldjoontes ühingu tegevus. Nagu aruanne näitab, on ühingu majanduslikud ressursid olnud head, võimaldades ühingu juhatusel teostada mitmesuguseid üritusi ja täiendada ühingu vara. Vaatleme esiteks tulude osa:

Liikmemaksud	9.178.89
Muud tulud	1.640.87
Saldo 1. I 1937	280.07
	<u>11.108.83</u>

Tulud liikmemaksust olid kolmandiku võrra suuremad kui see eelarves ettenähtud. Muud tulud on tekkinud võlgade kättesaamisest, ruumide üürist jne. Kui ülaltoodud summa jagada aastavahetusel olnud liikmete koguarvule 550, siis saame keskmiseks liikmemaksuks pro liige 18,57 krooni. Seega on keskmine tõusnud, kuna aasta varem oli see 16,08 krooni. Liikmete arvu suurenemine on teostunud 410-lt 550-le, seega 140 isiku võrra.

Kuludeosa vaadates peame siin eraldama järgmised jaod:

Sotsiaalsed kohustused:

Töötutele	946.50	
Invaliididele	830.93	
Surmajuhused	190.52	
Reisifondi abi	286.—	
Toetused	50.—	2.303.95

Kultuurilised üritused:

Raamatukogule	223.68	
Kultuurtoimkonnale	68.28	
Muusikaringile	11.70	
Meeskoorile	214.50	
Spordile	200.10	
Juubelipidu	327.75	
Laste jõulupuule	50.—	1.096.61

Ühingu valitsemine:

Ruumid	1.336.38	
Palgad	249.—	
Kantselei, telefon	88.13	
Sõidud	70.60	1.744.11
Muud kulud		3.725.88
Panka		1.500.—
Kassas raha 31. XII 37		758.88
		<u>11.108.83</u>

Ülevaatest näeme, et abistamise kohustused võtavad ühingu tuludest ligi kolmandiku. Ülejäänud osa on siiski niivõrd suur, et võimaldab ühingule ka nende kulude katmist, sealjuures näidates koguni ülejääki pankaviidud ja kassasoleva raha näol.

Mis puutub muude kulude suurusesse, siis sinna on paigutatud igasugused kulutused inventari ostmiseks, liidu liikmemaks 10 protsenti, majafondi maks, kongressikulu ja mõned üleminevad summad, millised pole kulud, vaid arve korraldamiseks liiduga näidatud nii tuludes kui kuludes.

Soomlased tulevad Tallinna

Suvisedepühade ajal kavatsesid Helsingi trükitöölised korraldada ekskursiooni Tallinna. Sellekohane üleskutse ilmus liidu ajakirjas „Kirjatyö“. Üleskutse on avaldatud pealkirjaga: Ilus vana Tallinn kutsub.

Soovime külalistele ürituse teostumist.

Traditsiooniline pidu

peeti 19. veebruaril „Seltskondliku Maja“ ruumes. Külalisi oli palju, kuna peo korraldajad olid rikkalikult hoolitsenud peo eeskava eest. Olgu märgitud, et peo-eeskavas oli suur osatähtsus ühingu enda jõudude ettekannetel. Sellise peo korraldab ühing iga aasta, pidades truult kinni väljakujunenud traditsioonist.

Trükitöölise elumajast ei saa asja

Omala ajal esitas liidu juhatus majandusministeeriumile kava, mille alusel taheti asuda trükitöölise elumaja ehitamisele Tallinnas. Selleks käidi ka sotsiaalministri juures ning saadeti vastavad kirjad riigihoidjale. Tollal suhtusid niihästi majandusminister kui sotsiaalminister heatahtlikult sellekohasele ettepanekule. Nüüd saabus majandusministeeriumist vastus liidu kirjalikult sisseantud esildusele ja see kõlab järgmiselt:

— Teie laenupalve puhul — anda Teile tööliselumaja ehitamiseks Kr. 200.000.— pikaajalist 2-protsendilist laenu, teatab Majandusministeerium käesolevaga, et selle palve rahuldamine pole võimalik, vähemalt praegusel ajal mitte, kuna puuduvad sellekohased summad.

Kuna riigiasutused pealegi niisuguste laenude andmisega ei tegele, siis Pikalaenu Pank, kes seda võiks teha vajalikkude summade omamisel, ei saaks Teie palvele vastu tulla ka puhtvormiliselt, sest panga põhikiri, kui seadus, ei luba kellelegi anda laenusid harilikust madalama intressimääraga.

Niisuguste laenude andmine, nagu Teie palute, oleks teostatav tulevikus, kui rahalised võimalused seda lubavad ja kui Teie poolt taotletavate soodustuste võimaldamiseks antakse vastav eriseadus.

(allkirjad)

*

Tartu ühingu peakoosolekult

ÜHINGU peakoosolek peeti 13. märtsil Tartu Töölisühingute Keskliidu ruumes. Koosolekut juhatsid V. Ploom ja O. Koplus, protokolliis E. Roorand. Koos olid 57 ühingu liiget.

Surma läbi lahkunud ühingu liikmete Rapsey ja Türina mälestust austati püstitõusmisega. Selle järele kinnitati eelmise koosoleku protokoll.

Juhatuse esimees kandis ette 1937. a. tegevusearuande, sekretär Roorand statistilisi andmeid ühingu liikmeskonna üle (liikmeid aasta vahetusel 187), kassaaruande kandis ette läekur G. Lind. Seejärel puhkesid vaieldused. Etteheiteid tehti spordiringi suurte kulude pärast, millise küsimuse lõpetamisel kinnitati kogu kassaaruanne.

Järgnes aruanne Tartu Töölisühingute Keskliidu tegevusest, mille kandis ette A. Bleier. Aruandja märkis, et tegeliku organiseerimise asemel on Keskliidus aetud poliitilist tegevust, mis on ühenduses riigivolikogu valimistega. Sealjuures tehti tööd selja taga, ilma et trükitööliste esindajal oleks võimalus olnud sõna ütelda. Keskliidu sekretär Irs tõrjub tagasi süüdistuse poliitikatagemise kohta Keskliidus. Üldiselt on Keskliidu majandusline külg väga halb, on kahju saadud puudeoperatsiooniga. E. Roorand seletas, et Keskliidu nõukogu koosolekul on siiski märgitud protokollis rahvuskogu valimiste kohta käiv arutus, seda tõendab ka Irs.

Edasi puudutati ühingu raamatukogu küsimust, mida tarvitab vaid 45 protsenti liikmeskonnast. Avaldati tänu raamatute annetajale.

Valga osakonna esindaja Preis valgustas osakonna tegevust, märkides tendentsi iseseisva ühingu loomiseks. Kuna seda küsimust pole võimalik otsustada peakoosolekul, siis piirduvad läbirääkimised üksikute seletustega.

Järgnes korteriküsimus. Siin kujunes sõnavõtt suureks. Kolleegid Miger, Pertels, Nugine, Laur, Allik, Laan, Veide, Kivistik, Roorand avaldavad mõtteid iseseisva korteri võtmise kasuks, põhjen-

dades seda majandusliku võimalusega kui ka organiseerimise-töö lihtsustamisega.

Keskliidu sekretär Irs seletas, et tarbekorral Keskliit võib anda ühingule veelgi ühe toa juure.

Kolleegid Mihkelsaar, Assor, Ploom ja Kivi vaidlesid vastu iseseisva korteri võtmisele. Assor arvas, et selkorral võiksid ühingu muud kulud sattuda hädaohtu.

Kolleeg Märssi ettepanek, võtta ühingule iseseisv korter, sai poolt 38 häält, vastu 14. Seega on ettepanek vastu võetud. Kõik teised ettepanekud jäid vähemusse, muuseas ka ankeedi korraldamine liikmeskonnas korteriküsimuse üle.

Peakoosolek kinnitas ühingu juhatuse poolt esitatud 1938. a. eelarve.

Järgnevad valimised. Ühingu juhatusse valitakse kolleegid Lind, Ploom, Koplus, Roorand ja Kivistik. Kandidaatideks Temmo ja Mihkelsaar.

Revisjonikomisjoni valitakse Miger, Steinbach ja Iives.

Kultuurtoimkonda — Miger, Morosov, Herman, Veide, Krause, Ratasseppe ja Bleier.

Keskliidu saadikuteks — Koplus, Roorand, Bleier, Pertels, Steinbach, Temmo ja Morosov.

Raamatukoguhoidjateks — Herman ja Kuldkepp. Invaliid Kingisevale antakse toetuseks 1 süldpuid.

Valiti veel ühingu 20-aastase tegevusjuubeli korraldamise toimkond, kuhu kuuluvad: Ploom, Miger, Roorand, Raamat, Koplus, Kits, Pertels, Steinbach, Tomberg, Herman, Kivistik Korn ja Allik.

Sellelega lõppes ühingu sõnarohke koosolek, olles kestnud neli ja pool tundi.

Ühingu majanduslikust olukorrast

Tartu ühingu liikmete arvus on teostunud teatav stabiilsus. Nii oli liikmete arv 1937. a. lõpul 190, mis ei erine palju eelmisest aastast. Põhjusi, miks Tartu ühingu liikmete arv ei kasva (eeldusi selleks peab olema, kuna Tartus on pooled organiseerimata), on mitu. Organisatsiooniliselt võiks seda küsimust lahata järgmiselt:

a) mõned ühingu endised liikmed isiklikel põhjustel on hoidunud eemale ja annud eeskujul organiseerimatu eemalhoidumiseks;

b) ühingu kapitalide vähesus kultuurilise tegevuse elustamiseks;

c) iseseisva suurema korteri puudus, kuna senine asukoht Filosoofi tänaval on liiga puudulik ja ei võimalda luua kodust õhkkonda.

Viimases punktis on peakoosolekui oodata kindlat ümberkorraldamist.

Nii. Meie lähtusime selle laenu saamiseks palvega riigi poole eeldusega, et riik on huvitatud tööliselamute korraldamisest, nagu seda valitsuse liikmed on mitmel korral toonitanud. Loomulikult pole siin midagi enam teha, kuna suureks takistuseks osutub sellekohaste summade puudumine, samuti polevat säärast seadust, mis võimaldab soodustuste andmist töölisorganisatsioonidele.

Kahju ainult algatusest, kuna ta oli tõepoolest vajalik ja oleks toonud hulga kergendust töölis perekondadele ning avanud tee sellekohaste üriteostamist laiemas ulatuses.

Liidu koosolek 21. veebruaril

Sekretär kandis ette senised läbirääkimised trükitoösturitega, selgitades trükitoösturite päeva otusi. Liidu juhatus tegi parandusi oma eelmises memorandumis ja otsustas trükitoösturitele ette panna allakirjutamiseks uue kokkuleppe kava. Vastust sellele kavale nõutakse 15. märtsiks (hiljem muudeti see 20. märtsiks). — Arutati Tartu Töölisühingute Keskliidu ja Tartu Trükitoöliste Ühingu vahel tekkinud pinevust, mis on esile kutsutud poliitilise valimisvõitluse tõttu. — Vaadati järele ja võeti seisukohti liidu kirjavahetuse kohta ühingute ja asutustega. — Reisifondist anti abi E. Pugastile Võrru sõiduks. — Lahendati L. Johanson'i juubeli korraldamisega seosesolevaid kuldeküsimusi.

Koosolek 7. märtsil

Reisifondist abistati A. Hoffmanni Kuressaarest Tallinna sõidu puhul. — Invaliidisusefondile arvati

Liikmemaksu keskmine aastas on (3439.30:190) 18 krooni 10 senti, seega Tartu liikmed kannavad enam kohustusi ühingu vastu kui Tallinnas, kus see arv on 17 krooni ümber.

Ühingu kassaaruanne on bilansseeritud 5800.80 kroonile. Sellest nähtub, et ühingu rahatagavarad on kasvanud umbes 1600 krooni võrra (selles summas on liidule antud võlg 1000 krooni). Kuludena võiks mainida liidu vastu kantud kohustusi Kr. 1315.81, töötutele anti 422.50 krooni, matusebikis 217.35 krooni.

Kultuuritöö alal on kultuurtoimkonnale antud 72.35 krooni, raamatukogule 245.26 krooni, spordiringile 227.17 krooni.

Ühingu valitsemise tasuks kulutati 270 krooni ja korterile 141.90 krooni.

Vastavalt sellele on muutunud varanduse seis. Aktivas on puhast raha 5020.86 krooni, võlga saada 1163.05 krooni. Inventar on hinnatud 2000 kroonile, sellest raamatukogu 1000 krooni. Bilanss on seatud 8243.91 kroonile.

Olenevalt ülaltoodud arvudest seati kokku 1938. aasta eelarve. Siin on olulise muudatusena korterikulu — 900 krooni. Kultuurtoimkond koos ringidega ja raamatukoguga saab 400 krooni. Liikmemaksu loodetakse saada 4000 krooni, seega rohkem kui 1937. aastal (3439.30 krooni).

Vaadeldes ülaltoodud arvusid võib märkida ühingu varandusliku jõukuse suurenemist. Sellega kaasas on oodata tegevuse aktiivsuse tõusu, ja loodetavasti 1938. aasta annab sel alal konkreetsed tulemused.

Tallinna ühingu liige Marie Jants, kes esitas vastavad tõendused invaliidisuse kohta, Tallinna ühingu omalpoolt andis sellekohase seletuse. — Töölis-haridustöö asjus esitatud ettepanek Haridusliidult võeti teadmiseks, kuna Liit on arvamisel, et selline töölis-haridustöö tegemine pole Haridusliidule kompetentseks alaks. — Ajalehtede arvu vähenemise hädaoht kutsus esile trükitoöliste töötaoleku, mille kohta otsustati saata märgukiri siseministrile. — Ööötöö küsimus, mis kerkis üles ajalehtede kavatsusega hakata ilmuma hommikuti, on liidu poolt tunnustatud ebasoovitavaks, ja liit astub samme senise korra allesjätmiseks. — „Polügraafi“ 10. aastase juubeli koosviibimisest volitati osa võtma ja tervitama sekretär. — Võeti teadmiseks ja täitmiseks liidu kirjavahetus. — Trükitoöliste elumaja ehitamine Tallinnas on tehtud võimatuks, kuna majandusministeerium on eitavalt vastanud sellekohasele laenupalvele. Kuna selles küsimuses liidul puuduvad võimalused asja korraldamiseks, võeti see teadmiseks. — Ametiühingulise kontakti loomiseks kultuuritöö alal otsustati astuda sellekohaseid samme sidemete loomiseks teiste ametiühingutega Tallinnas.

Koosolek 21. märtsil

Liidu poole pöörduti ettepanekuga, anda asutavale trükikojale vajalikud tööjõud. See ettepanek otsustati täita. — Palkade alammäärade kehtimapanemiseks on trükitoösturite ühingu avaldanud soovi määrata vastuste tähtajaks 1. aprill. Küsimus võeti teadmiseks. Samuti tutvuneti selles asjas kogunenud materjaliga ja saadeti esindajad läbirääkimisteks väikeettevõtete esindajatega. — Tartu Trükitoöliste Ühingu seletus Tartu Töölisühingute Keskliidu asjas võeti teadmiseks. — Vaadati läbi ja otsustati täita liidu jooksev kirjavahetus ühingutega ja organisatsioonidega. — Majandusministeeriumi järeleparimisele tsinkograafia alal töötute spetsialistide asjas saadeti vajalikud seletused. — J. Saar esineb järgmisele liidu koosolekule liidu puhkekodu parandatud kodukorra kavaga. — Liidu juhatus otsustas astuda samme vastavate asutuste esiriseaduse väljakuulutamiseks, millega Pikalaenu Pangast oleks võimalik saada odavaprotsendilist ehituslaenu töölisorganisatsioonidele. Üritus teostatakse Tööliskoja kaudu.

Teatri tegevusest

ÖNNESTUNUD „ÖNNESTUNUD MANÖÖVER“

Üheks elulisemaks ja aktiivsemaks ringiks teistest ringidest — tööle au andes — on näitering. Näitering pooleaastasest eest on suutnud oma liig-noorusele vaatamata endast ja oma tegevusest rääkima panna laialdase ühingu liikmeskonna. Eriti

viimase — „Õnnestunud manöövri“ — lavastusega 6. märtsil, mida võib õigustatult pidada õnnestunuks.

Näidendis esilekerkivad üllatused sundisid publikut kogu aeg kaasa elama, et midagi kaotsi ei läheks tollest huumoriküllasest, jantlikust loost sõdurite elust, mida võis ka kohati usutavaks pidada.

Ehkki küll kergesisuline ja reaclelus raskesti teostatav, võis siiski tükist mõne tõetera leida.

Näitering teeb õieti, kui ta lavastab rohkem kergemisulisi näidendeid, komöödiaid, sest töörahva elu on ise juba drama ja närve väsitav; väga tervitatav on paar-kolm tundi naerunärvikoodi selleks, et unustada oma argielu mured oleva elu kiirtempo.

Enne näitlejaskonna sarjamist paar sõna lavapiltidest. Lavapildid Treimannilt olid kohandatud vastavalt näidendi sisule, mõningaid pisiasju märkimata jättes. Lühikese aja ja lisaks veel õnnestuse tõttu oldi sunnitud lavapilte lihtsustama, kuid sellega jäädki vististi rahule.

Pr. A. Pollimann Oja talu suulisena oli täiesti omaette klass. Mängult, liikumiselt ja sõnaliselt ei jätnud pr. Pollimann mitte midagi soovida, nii et tahes-tahtmatult pidid uskuma tõsielu, mitte mängu, mida ta oma ettekandes kehastas. Järgmisena võib nimetada reamees Kiisk'i R. Põldheina kehastusel, kes andis vist, kui ma ei eksi, parima, mida võib üks „närvöö“ sõdur anda, kes ka ennast omas isikus näeb tondina. Sinna juure väga peen, naiselik, hädine hääl. H. Kase mets — reamees Kõu — oma alalises heolus ja taiplikus väljapääsus kõige rābalamas olukorras — oli tema ikka see, kes tuli puhtalt välja ja päästis ka teisi, nagu oma kaasvõitlejat ja kannatajat — reamees Nõu'd — sest tarksõna peab siin paika, et „loll ei löö mitte välkki“. Insenerihärra Nõu — T. Lippmaa — oli kogu aeg oma sõiduvees; eriti meeldiv kuju korraliku ja haritlasest sõdurina oma välimuselt ja mängult.

Pr. L. Salme Oja talu peretütrena tundus esimeses vaatuses end mitte leidnud olevat, kuid viimases, kolmandas, tegi ta oma osa vägaigi kenasti ja pälvis rahulolu täiel määral. Seevastu pr. H. Sõstar just viimases vaatuses hakkas „alla käima“, mida tuleb panna vist ta kolonelist isa arvele. Muide, eelmised vaatused õnnestusid. V. Kuustee — linnapreili Helju — natuke kartlik oma seisuses ja preililikkuses. Oleks tahtnud näha rohkem vaba liikumist nagu varem, „Demobiliseeritud perekonnaisa“ ettekandes.

Kolonel — A. Lall — kujult usutav, sõnalt jättis soovida; tal puudus sõjamehelikkus nagu veltveebilgi. Veltveebel oli väheusutav veltveebel. Sõjamehelik väljastumine tundus sõnaliselt nõrk ja liikumiselt samuti. Ta oleks pidanud ka kohal-seistes meenutama ülemust — veltveebli. H.

Trükitööliste kutsesekretariaat pidas koosolekut 10. märtsil Bernis. Protokollist toome olulisema osa.

Ungari trükitööliste liit pöördus sekretariaadi poole seletusega õpilaste pidamise asjas. See seletus otsustati anda vastavatele asutustele. — Rahvusvahelise Tööameti poolt esitati soovivaldus, et liitunud maade ametiühingud astuksid oma maade valitsuste ees samme vastuvõetud konventsioonide ratifitseerimiseks. Soovitati iga maa keskorganisatsioonile selle järgi toimida. — Sekretariaat võttis teatavaks tänukirja antud abistamise eest. — Elsass-Lothringi tariifikokkuleppe tühistamine võeti teadmiseks. — Sekretariaat tutvus senise töö tulemustega esperanto levitamiseks trükitööliste hulgas. — Võeti teadmiseks mõningad dokumendid sügavtrüki töö alal ilmunud tervisrikete alal. — Sekretariaat arutas Austria sündmuste käiku. — Sekretariaat tutvus Rumeenia sisepoliitilise olukorra kohta käiva aruandega. — Võeti teadmiseks Hollandis kehtima hakanud tariifilepingu põhimõtted. — Sekretariaadi esindajana Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu koosolekule Pariisis 15. ja 16. märtsil volitati Prantsuse Trükitööliste Liit. — Võeti teadmiseks seniste läbirääkimiste tulemused Vene Ametiühingute Liiduga. — Võeti teadmiseks Oslos toimuva Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu koosoleku kute. — Sekretariaat kinnitas 1937. aasta kassaaruande ja 1938. aasta eelarve.

* Rahvusvaheline Transporttööliste Liit (ITF) peab oma järjekorralist kongressi 3.—8. oktoobril s. a. Luksemburis. Ettepanekute esitamine kongressile arutamiseks on võimaldatud 15. juunini.

Möödunud korral, 1935. aastal, peeti kongress Kopenhaagenis.

Raiglo kui veltveebli kehastaja ärgu tundku end arvustuse tõttu haavunud olevat, sest näpunäited on vajalikud, vigu saab hea tahtmise juures parandada.

Publiku suhtumine peale näidendi lõppu näidendisse ja osalistesse oli hea, ning võib lootusi hellitada, et seda näidendit sellel hooajal korratakse.

Lõppeks jääb üle ainult näitejuht R. Põldheina'le ja näitlejaskonnale soovida head taset ja edu edaspidiseks tööks ja tänada neid tehtud töö eest.

Järgmisena lavastab Näitering R. Ranniku „Tuled karidel“ — randlaste elust, mis on rohkem tõsieluline ning käsitab randlaste hingeelu ja elamusi. Arvatavasti tuleb see näidend juba lähemal ajal — kevadehooajal lavale.

TÄHTSAD ametühingud

Meremehed

Meremeeste ühingus on praegu organiseeritud üle 1000 meremehe. 1. aprillil lõpevad meremeestel lepingud ja nende uuendamine on praegu teoksil. Sellekohased lepingud on sõlmitud tööandjate ja meremeeste vahel omavaheliste läbirääkimiste teel. Meremehi ei rahulda see, et laevaomanikud värbavad meremehi mitte töövahetalitusest, vaid kuulutuste ning eelistuste kaudu. Meremehed tahavad seada sisse järjekorratöö, nii et kõigil töötutel oleks võimalus teataval ajal ka tööle saada. Arusaadavalt põhjusil on laevaomanikud selle vastu, kuna siis oleks neil raske pääseda mööda organiseeritud meremeeste perest.

Raudteelased

Raudteelaste kutseühing pühitses 27. veebruaril oma 15 a. kestvusjuubelit. Selle tähistamiseks korraldati peakoosolek ja aktus „Raudteelaste Kodus“.

Aruandest selgub, et kutseühingu liikmete arv on tõusnud üle 600. Meie parimad õnnesoovid raudteelastele!

Narva kalevivabriku

tekstiiltöölise kutsel käis A. Offenbach Narvas kõnelemas teemal: majanduskriis. Kõned olid eesti- ja venekeelsed. Koosolekust võttis osa ligi 400 töölise, võttes soojalt vastu kõneleja ettekande.

Referent märkis, et kuigi meil Eestis hoiatatakse kriisitulekust kõnelemise eest, siiski on märke välismailt, mis sunnivad seda küsimust puudutama. Eesti rahvamajanduse areng on tihedalt seotud välismaise majandusega ja viimase häired kanduvad üle kohe Eestisse. Sellekohaste näidetega põhjendades võib kõneleja konstateerida kriisi tulekut meie tekstiiltööstuses. Juba vallandatakse töölisi, laod on kaupu täis. Ebaloomulik sealjuures on veel tõsiasi, et töösturid tõstsid üles tööstuse ratsionaliseerimise küsimuse. Ilma palgaolusid parandamata tahetakse ratsionaliseerimise teel vähendada veelgi töölise kaadrit. Kõneleja ütles lõpuks, et meil pannakse liiga vähe rõhku kriisi vastu võitlemise abinõude propageerimisele. Kui kriis lahti on, siis oleks see hilja.

Tallinna potisepad

Potisepad on organiseeritud 75-protsendiliselt kutseühingusse, nad viisid omal ajal läbi ka kollektiivlepingu. Hiljem, kollektiivlepingu kustumisel, pidid nad leppima töötülide lahendamise komisjoni sundotsusega, mis kaugelgt ei oma kollektiivlepingu

mõju. Nüüd kavatsevad nemad esineda uue palgaajuurenõudmisega 10 protsendi suuruses, ja samuti viia läbi kollektiivlepingu.

Palga- ja töötingimuste parandamise kõrval panevad potisepad rõhku ka kultuuritööle. On loodud õpingid mitmesuguste ülesannete täitmiseks ja üldse püütakse ametiühingu sisemine töö rakendada kultuuriliste ülesannete teenimiseks. Oma organiseerimiskoosolekul potisepad püüdsid saavutada 100-protsendilist organiseerimist.

Maitseainetetöölised

Kutseühingu agaral kaastegevusel on liikmete arv pidevalt suurenenud ja kohtadel teostatud töölisanemate valimised. Selle kõrval arendatakse ka kultuurilist tegevust ja kultuurtoimkonna aruanne näitab puhast tulu 402 krooni. See summa laekus pidude arvel. Praegu peetakse ka üldteaduslikke loenguid liikmeile. Märtsis peab ühing oma 21. aastapäeva, korraldades sellekohase akuse ja koosviibimise.

Tööliskojast

Töölisanemate koosolek

peeti 3. märtsil Tallinnas, millest võttis osa ka ametiühingute esindajaid. Koosolekul kanti ette Tööliskoja senise tegevuse aruanne, mis võeti teadmiseks.

Teiseks oli tõstetud üles Tallinna Rahvamaja küsimus. Selle ehitamises valitseb praegu seisak ja teadmata on, millal hakatakse ehitamisega peale. Tööliskond oma poolt esitab kindla kava vajalikkude ruumide kohta majas, kusjuures Rahvamajas tahetakse suuremaid saale kui ka ruume ametiühingutele. Koosolek võttis vastu sellekohase resolutsiooni.

Tööinspektor Volmer refereeris kehtimahakavast tervishoiuäärusest, tutvustades kooslijaid selle määruse üksikute paragrahvidega.

Lõpuks, läbirääkimistel, peatuti ka Krulli töölise streigi juures, mille all kannatas hulk töölisi ja osa viibis koosoleku ajal veelgi vahi all. Kuna küsimuse kohta ei võidud täit selgust anda, siis koosolek piirdus vaid üksikute seletustega. Töölisanemad kavatsevad vaid annetusi vastu võtta nende kinniolevate töölise perekondade toetamiseks.

Üleriiklik

töölisanemate ja tööliskoja valijameeste koosolek kutsutakse kokku mais 1938. Konverentsi päevakorda võetakse mitmesugused tööliskonda puutuvad küsimused.

Kahjuks on veel palju teostatamata eelmiste sellesarnaste konverentside otsustest. Selles pole süüdi muidugi tööliskoda, vaid tööliskonna väike täht-

sus vastavates seaduslikes organites. Seepärast on konverentsi ülesandeks ka teede otsimine vastu- võetud otsuste elluviimiseks.

Koja tegevuskava

Koja tegevuskava on välja töötatud, samuti ka eelarve. Raskusi tekitab koja piiratud eelarve, mis ei võimalda kõikide ürituste läbiviimist, kuigi need tööliskonna seisukohalt on tähtsad.

Ühistegevuse

mõtte propageerimiseks tööliskonnas on ühistege- vusinstruktor korraldanud uue kursuse vastavate usaldusmeeste ettevalmistamiseks. Kursused alga- sid 3. märtsil Tööliskojas. Ühistegevuse propageeri- miseks on ilmunud Tööliskoja väljaandel kaks bro- šüüri: „Tarbijate ühistegevus Tallinnas ja Nõm- mel“ ja „Tööliskond ja ühistegevus“. Mõlemad bro- šüürid ilmusid H. Isküllil sulest.

IGAMEES liigutab tänapäeval ajusid, kuidas aga nuppu jätkub. Kuna tänapäeval on moes kogu senise töö mahategemine ja uue ülistamine, siis ei taha sellest maha jääda ka keegi. Aug. Muuga põllutöoministeriumis. Ta kirjutab väikemaapida- jate koja jaanuarikuu häälekandjas:

„...Võivad küll esineda juhud, kus mõni ülle iseloomuga peremees-suguloomapidaja keeldub lask- mast oma sugulooma juure väikemaapidaja ema- loomi. Need juhud saavad olla siiski harvad...“

Jõudnud sellele veendumusele paneb ta pähe:

„...Vahetegemine ja lõhede loomine on olnud ikka elukutseliste poliitikameeste spordiks ja eri- alaks.“

Vaesed poliitikamehed! Mida neile tänapäeval küll süüiks ei anta. Nüüd on nad koguni emaloomi nõokinud, mitte lastes isaseid juure.

*

Kui juba kodadest juttu, siis vaataksime veel ühe mehe sulesünnitust Erattevõtete ametnikkude koja häälekandjas ametnikkude kutseühingute kohta. Ka siin jagatakse rahvale õpetust:

„...Meie kutseühingud on senini olnud kahjuks enamikus jõuetud ja endi olemasolu kindlustami- seks sunnitud olnud sageli kõrvale kalduma otse- kohestest ülesannetest... Kuid edaspidi tuleks pea- rõhk asetada organiseerimisele.“

Imelikud need kutseühingud. Selleasemel, et organiseerida, nad muudkui peavad suurt pidu ja

koguvad sellest raha. Kõik koosolekud pole muud olnud kui kõrvalülesanded. Nüüd, kus koda tege- vusse astunud, on antud õige loosung — organi- seerige. Artikli kirjutaja näib olevat unustanud, et ka ametnikkude kutseühingud pole seni muud teinud kui organiseerinud.

*

AJALEHTEDEST loeme peaaegu iga päev, et Narva piiril on inimeste illegaalne üleminek SSSR'i väga sagedane. Üle piiri läheb niihästi noori kui vanu, on juhtumeid, kus mindi isegi terve pere- konnaga. Mõnelpool on avaldatud arvamist, et selline ülepiirimineku psühhoos on tekkinud ägedast radiopropagandast, mida iga päev on kuulda Venemaalt. Selleks soovitakse isegi alustada vastu- propagandat venekeelsete saadete näol Eesti ra- dios. Tõenäoliktult on ülepiirimineku põhjuseks see, et inimesed elavad kitsastes oludes — ka vaimsest küljest. Seepärast minnakse otsima kaugeid randu, kuigi pole endalgi selge, kas see kauge rand Venemaa näol annab mingit paremust. Kuna seni pole ülepiiriminejaid Eestisse tagasi saadetud, siis leiab eeskuju järeletegijaid, nii et Eestis ilmvas vene lehes oli sellesisulisele artiklile pealkirjaks pandud: SOS.

*

TRÜKITÖÖSTUSES on murelapseks muutumas järjekindel ajakirjanduse vähenemine. Olgugi, et eesti üldharidus on tõusul, miskipärast statistika näitab tagurpidikäiku ajakirjanduses. Võrreldes 1929. ja 1937. aasta majanduslikku elu kõrgkon- junktuuri arvusi, näeme, et ilmuvate ajalehtede arv on selles vahemikus kahanenud 35 protsendi võrra. Ajalehed annavad hulga tööd mitte üksi trükitöölilistele, vaid ka toimetuste ja talituste kaudu seotud inimestele, mistõttu ajalehtede vähenemine kutsus esile tööpuudust. Trükitööliskond vaatab sellise ajakirjanduse piiramise tõttu murega tule- viku. Ajakirjanduse vähenemine on tingitud siiski mitte lugejate vähenemisest, vaid ilmuvate aja- lehtede keelu alla panemisest. Nii on aastate jook- sul hulk suuri ajalehti oma ilmumise seisma pan- nud sisekaitse ülema otsusel. Hiljuti jäi seisma ka üle 20 aasta ilmunud „Vaba Maa“. Kartusest tuleviku pärast on liidu poolt esitatud märgukiri siseministrile, milles juhitakse tähelepanu ajaleh- tede ilmumise keelust tekkivale tööpuudusele trüki- tööliskonnas, milline küsimus on küllalt tähtis, et sellega peaks edaspidi arvestatama sotsiaalpoliiti- listel põhjustel.

Palume kolleegide rutata

puhkekodu tubade

kinnipanemisega

ETL

VÄLISMAINE ringvaade

Andke mulle neli aastat aega!...

SAKSAMAA diktaator pöördus omal ajal saksa rahva poole üleskutsega: andke mulle neli aastat aega ja ma näitan, et viin saksa rahva heaolemisele! Hitleril täitus tänavu 5 aastat valitsemist ja seepärast võiksime teha väikese bilansi tema töö saavutustest ja saksa rahva heast olemisest.

12. mail 1933. aastal võeti saksa ametiühingute varandus üle, andes see dr. Ley juhitud tööfrondile. Dr. Leyd kohustati avalikult aru andma kõige ametiühingute raha tarvitamise kohta, milline kohustus jäi täitmata, ja keegi ei tea, milleks vajati ametiühingute raha. Nürnbergi parteipäeval märkis dr. Ley (1937), et „tema seisab ühe jalaga vanglas“. 9. detsembri 1937. aasta seadus vabastas ta sellest kohustusest, millega aruandmisele tuleb vaid see osa, mis tööfront vajalikuks peab. Seega võib tööfront teha rahaga, mis tahab — küsijaid (peale parteijuhatuse) pole. Olgu märgitud, et tööfront võttis üle ametiühingute aktiiva, ametiühingute võlgade eest tema kohustust ei tundnud. Olgu siin näidatud ametiühingute varandused enne natside võimuletulekut:

166 rahvamaja	10.000.000 RMK
Puhas raha	1.799.681 „
Sisustus	96.000.000 „
Raamatukogud	5.125.000 „
Väärtpaberid	3.160.071 „
Muud (umbes)	40.000.000 „

Teiste sõnadega: umbes 156.000.000 riigimarga (200.000.000 eesti krooni) väärtuses ametiühingute varandusi oli tööfronti alusvaraks.

Enne võimuletulekut natsid süüdistasid vabametiühinglasi varandustega kurjasti ümberkäimises. Natside valitsemine tõendas, et korruptsiooni tuleb otsida nende eneste ridades. Olgu siin näide — riigipäeva liige „juhtis“ 23 päeva üht osakonda. Sel ajal sai ta tasu 829 riigimarka (1.100 krooni). Selliseid näiteid natside valitsemisest võib tuua hulgana.

Kuid ka teised töölisorganisatsioonid pidid loovutama oma varandused natsidele. Nii võib näiteks tuua järgmisi organisatsioone:

Töölispangad	5.000.000 RMK
Sotsiaalsed ehitused	6.280.000 „
Kooperatiivid	1.037.000.000 „
Rahva tervishoid	162.000.000 „
Töölissport	8.500.000 „
Riigilipu organisatsioonid	500.000 „

Mida on pakutud töölistele seltside hiiglavaranduste asemele? Ei ole saladus, et saksa tööliste reaalpalk võrreldes enne natside võimuletulemist maksetavate palkadega vähenes $\frac{1}{3}$ võrra. Natsid ütlevad, et see-eest saksa töölistele on pakutud tööd ja leiba, ja vähendatud töötute armee 6.000.000-lt 1.000.000-le. Kuigi viimane arv on vaieldav, võib paljalt selle statistika arvel ütelda: kui saksa 20.000.000-pealiselt tööliskonnalt on võetud kolmandik palka maha, siis oleks nendesamade tingimustega juurepalgatavate tööliste arv tõusnud 6.800.000 tööliste võrra, nii et palkade kogusumma oleks endine. Tegelikult näeme, et siin on antud tööd vaid 5.000.000 inimesele, sealjuures paljud tööloolid peavad töötama kasarmutingimustes vähesel palga, nn. vabatahtlikkude töölaagrites. Vahe — 1.800.000 tööliste palk — kulub seega mujale.

Natsid ütlevad: meie lõime teile uue organisatsiooni — „Kraft durch Freude“ (jõud rõõmust). See organisatsioon korraldab lõbusõite niihästi sise- kui välismaal. Kui see nii on, siis pole siin millegagi keldida: ametiühingutelt röövitud varandused, saksa tööliste vähemteenistus jne. moodustavad mitu korda suurema varanduse kui selliste lõbureiside korraldamine. Pealegi pole ka endised vabad ametiühingud jätnud selliseid lõbureise tegemata, kuid seda tehti kärata ja varanduste raiskamiseta.

Mida aga saksa tööline ei või kunagi unustada, see on tema vabaduse röövimine. Vanasti sai ta arvustada oma juhte, tarbekorral neid vahetada, kontrollida oma summasid jne. — nüüd pole sellest jälgegi. Alaline hirm töökaotamise eest, hirm sattuda koonduslaagrisse, ei kasvata ühtegi korrallikku inimest, vaid kasvatab rusikat taskus.

Nii on teostunud Hitleri loosung: andke mulle neli aastat aega.

KLASSILISEKS on saanud Inglismaa tagasihoidlikkus. Kui Rahvasteliit muutus rünnakuobjektiks, siis pole Inglismaa selle kaitseks astunud mõjuvaid samme. Kui Hispaania muutus teatavate maade jõukatsumise tallermaaks, Inglismaa tõmbus tagasihoidlikult eemale ja ei seganud end vahele. Kui Itaalia ühvardab Inglise huviseid Vahe meres ja vahemereäärsetes riikides, Inglismaa kõrvaldab ametist välisministri ja paneb asemele Itaaliale vastu võetavama välisministri. Põhjendused on lihtsad: meie peame alal hoidma Euroopa rahu ja meie ise pole tugevad sõjaliste aktsioonide tarvis. Tuleb luua rahu pealetungivate maadega.

ITAALIA on sellised maid, mida valitsetakse diktatuurlikult. See asjaolu on viinud maa majanduslikkusesse raskustesse ja tähelepanu eemalejuhtimiseks kui ka välislaenu saamiseks on Itaalia välispoliitika aktiivne. Itaalia liitlaselt — Saksamaalt — pole midagi saada, seepärast peab rõhku panema rikkamatele maadele. Abessiinia vallutamine pole majanduslikult annud kasu ega anna ka enne aastakümneid. Küll on võimalik kollitada teisi maid ja Inglismaa tagasihoidlikkus pakub julgustust. Kuigi Itaaliale ei meeldi Saksamaa laiuspüüded, lepit ta sellega sõpruse alalhoidmiseks, kuna loota on suuremat saaki. Selleks on tee lahti — Inglise välispoliitika on deklareerinud valmisolekut asuda Itaaliaga läbirääkimistesse.

SAKSAMAA kuulub samasse diktatuuride-rühma. Ka tema majanduslik olukord on raske. Ka tema peab ilmutama aktiivset välispoliitikat, et rahva meeli viia teistele sündmustele. Üheks sääraseks ratsahobuseks on tal kujunenud väljaspool Saksamaad elavate sakslaste ühendamine emamaaga. Selleks on tal olemas küllalt teid. Austria on puht sakslastest elanikkonnaga. Tšehhoslovakkias elab 3.000.000 sakslast Sudeetides. Ka mujal on neid olemas, ajalooliste sündmuste tagajärjel kui ka otsekohe väljarännanute näol. Saksamaa teostabki oma löökprogrammi. Esimene aste oli Reinimaa okupeerimine, teine Saari rahvahääluse toimepanemine, kolmandaks sissetung Danzigi, nüüd Austria liitmine Saksamaaga. Et seda lahendatakse sakslaste soovide kohaselt, selleks on loodud kõik eeldused. Majanduslikult pole Austria liitmine mingi reaalne kasu, seepärast jätkub sakslaste poliitika ka edasi. Kes on järgmine — see on küsimuseks. Olles liitlaslikus vahekorras Itaaliaga, pole viimane takistanud Austria okupeerimist. Inglismaa klassiline tagasihoidlikkus oli soodus Austria vallutamise korraldamiseks.

AUSTRIA senised juhid on süüdi maa suveräänsuse kaotamises. Nad olid 1934. aastal purustanud Austria iseseisvuse tulised kaitsejad — töölisorganisatsioonid. Diktatuurlikud võtted maa

valitsemisel muutsid passiivseks elanikkonna Austria iseseisvuse küsimuses. Teiselt poolt rõhusid rahvussotsialistid. Austria diktatuur andis enam ja enam eluõigust neile, viimase etteabina andes valitsuses rahvussotsialistide esindajatele ministri kohta. Alles viimasel momendil nähti selle poliitika hukutatavat mõju. Hakati kiire korras ja oskamatult liitma Austria iseseisvuse kaitsejaid, lubati koguni töölisorganisatsioonide ellukutumist, aga see oli juba hilja. Rahvussotsialistid kütsid meeoleolu kuumaks. Saksamaa oli valmistunud sissemarssimiseks Austriasse ja see teostus vastupanu avaldamata viimase poolt.

EESKUJUD annavad julgust. Sellise julgusena võiks iseloomustada ka Poola välispoliitikat. Välisminister on soojendanud hulk aega Saksa ja Poola sõprust. Poola on näidanud, et vahekorrade klaarimisel üksikute riikidega pole mingit tõkestust suuremate riikide poolt. Poolale on pinnaks silmas Leedu, kes ei suuda andestada oma endise pealinna liitmist Poola külge. Nüüd õnnetu juhuse piiiril, kus üks poola piirivalvur sai surma, küttis kuumaks ka Poola vihased ringkonnad. Juba esitati ultimatum. Leedu rahuldas Poola nõudmised, millega välditi sõjaohu. Kahtlemata jäi leedulaste hinge suur pettumus ja vaen sellise jõuväljendamise vahendi kasutamise puhul.

LEEDU pole juba hulk aastaid saanud maitsta demokraatiat. Seepärast on võimatu ütelda, kas Leedu rahvas toetab või ei toeta algavat aktsiooni oma riigipiiride kaitseks. On raske nõuda inimeselt vaimustust oma riigi vastu, kui seesama riik pole temale annud elementaarseid võimalusi hoida oma vaimu vaba ja avaldada üksiku inimese poliitilisi tõekspidamisi. Kuigi Poola kuulub samuti autokraatlikult valitsetavate riikide hulka, ei paku seegi asjaolu Leedu teadlikule kodanikule mingit tuge oma asja õigusesse. Kuidas saab kujunedagi usk oma asjasse, kui poliitilise avalduse eest, mis pole meelepärane valitsevale ringkonnale, ootab sind politseiline tagakiusamine, karistus jne?

PRANTSUSMAA kuulub maade hulka, kust loodeti reaalselt abi iga riigi õigusliku olukorra kaitseks. Prantsusmaa on seda siiski vaid sel korral, kui teda toetab Inglismaa. Meie märkisime ülal, et Inglismaa on arendamas tagasihoidlikkust. Seepärast pole ka Prantsusmaa aktiivne, peale selle on tal tegemist oma sisemiste raskustega. Just Austria sündmuste ajal oli Prantsusmaal valitsuste vahetus. Nüüd on valitsus koos, olles sotsialist Blumi juhtida, kuid aktiivsete sammude astumiseks ei piisa tema jõud. Piirdatakse vaid üldiste deklaratsioonidega, et tulevikus ei lubata vägivallaakte riikide kallal.

KIRJUT maailmast

Originaal-trükkimine

Originaal-tüpopraafiaks nimetatakse sellist menetlust, kus töötelli kirjutab trükkikojale ette mitte üksi teksti, vaid ka formaadi, kirjatüübi liigid, trükkimise menetluse, ladu korrastise jne. On olemas veelgi selliseid töötellijaid, kes isegi laovad ja trükivad raamatut oma maitse kohaselt. Nii võib kergesti eritella originaal-tüpopraafia menetlusel tehtud tööd.

Lakk-kõide

Lakk-kõiteks nimetatakse Pärsias pärit menetlust, mille juures raamatu kaas kaetakse ilustatud lakiliste maalidega. Õieti on siin tegu peene maalimistehnikaga — vesivärvidega maalitud pilt kaetakse õhu mõju vastu kindla lakiga. Pärsias siirdus see menetlus Türgimaale ja sealtkaudu Egiptusse. Lakk-kõide saavutas oma kõrgpunkti 16. ja 17. aastajal. Sellest ajastust on pärit kõrgeväärtuslikud kunstilised tööd.

Tina — hammaste aine

Nagu Priemer tõendab, ei ole mitte üksi tinahaigete hambad tina sisaldavusega, vaid seda omavad ka terved inimesed. Vananemisega koos kasvab tinasisaldavus hammastes. Lihasööjatel on tinaprotsent suurem kui taimetoitlastel. Priemer arvab, et tina kogunemine hammastesse sünnib vere ja mao kaudu.

Ajalehe sünd

Pariisi arst Theopraste Renaudot korjas kokku uudised, millega ta toitís oma patsientuuri. Selteel oli temal alati rohkem abivajajaid kui tema kolleegidel. Kas võib sellest välja lugeda suurt inimestearmastust või oli siin mängus puhtäriline võte? Olles ergutatud oma meetodi läbilõovusest arvab arst paremaks avaldada mimesugustelt maadelt uudiseid trüki kaudu oma klientuurile. Selline kava vajab kinnitust ja see saadi 1632. aastal. Nii kujunes arst perioodiliste väljaannete esimeseks leiutajaks. Selliseid lehti tunti siiski juba varemalt Veneetsias. Nende nimeks oli „Gazette“, kuna neid müüdi väikese raha — gazette — eest. Nii on selle raha nimetus saanud tänapäeva rahvusvahelises keeles levinenud termini nimeks.

Uus lööklaul Saksas

Baieri salapolitsei on üllatatud hiljuti Baieri linnades hulgana levitatud lendlehest. Sellel lendlehel oli muuseas ka laul:

Unsere Strassen werden immer netter,
unsere Bonzen immer fetter,
unsere Arbeiter immer dürrer —
das verdanken sie dem Führer!

Nüüd otsitakse taga neid mehi, kes on sellise pamfletiga hakkama saanud.

Sotsiaalse Arengu Ühingu

Eesti osakonna liikmete peakoosolek peeti 7. märtsil. Koosolekul valiti uus juhatus. Uue juhatusliikmena valiti juhatusse L. Johanson senise A. Gustavsoni asemele, kes jäi vähemusse.

E. Töölisühingute Kesklitu

registreeritud ametiühingute liikmete arvu võib 1937. aasta lõpul arvestada umbes 12—13.000 liikmele. Kui võrrelda seda arvu 1936. aasta lõpuandmetega, siis tõus pole seevõrra suur, nagu seda eeldada võis majandusliku elu elavnemise ajal.

Peeter Allik

Viljandi Trükitöölíste Ühing

„TRÜKITÖÖLINE“

ilmutub 10 korda aastas

Vastutav toimetaja: A. OFFENBACH.
Toimetus ja talitus Tallinn, Lühikejalg 6-2.
Telef. 482-66.

Järgmine number ilmutub aprillis
Käsikirjade saatmise tähtpäev järgmisse numbrisse 10. aprill

Väljaandja: Eesti Trükitöölíste Liit.

R. Tohver & Ko trükk, Tallinnas.

Vastutav toimetaja: A. Offenbach.

31. märtsil 1938